

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

© Вінярська М.Р., Пилипенко Л.М., 2011

Загальновідомо, що до ключових результатів діяльності комерційних підприємств відносять, насамперед, прибуток. Формування прибутків будь-якого суб'єкта господарювання є важливим питанням як для його власників, найманих працівників, так і для держави загалом. Прибуток посідає одне з головних місць у загальній системі вартісних інструментів ринкової економіки. Беззаперечним є той факт, що, чим вищий прибуток, тим більше можливостей у підприємства поновлювати свою матеріальну базу, розвивати нові виробничі програми, напрями діяльності тощо. Він забезпечує стабільність підприємства, гарантує його фінансову незалежність [1]. Проте, економічні результати функціонування підприємства можуть бути виражені не лише у величині прибутку.

Метою діяльності більшості суб'єктів господарювання в ринковій економіці є примноження вкладеного власниками капіталу. Це може відбуватись або у формі прибутку, або шляхом збільшення вартості підприємства, що неодмінно призведе до зростання величини його власного капіталу. Таким чином економічний результат функціонування підприємства виражається, насамперед, у величині отриманого за звітний період прибутку (збитку) та зміни обсягу власного капіталу.

Прибуток як економічна категорія відображає кінцеву грошову оцінку господарської діяльності і є найважливішим показником фінансових результатів підприємницьких структур. В сучасних умовах не слід віддавати перевагу одному поясненню прибутку, а необхідно розглядати різні ситуації походження прибутку, які взаємно не виключають, а доповнюють одна одну. Прибуток є узагальнюючим показником господарської діяльності підприємства і характеризує економічну ефективність господарювання [2, с.86].

Скалюк Р.В. [3] стверджує, що в практичній діяльності бухгалтерів та економістів часто спостерігається ототожнення поняття фінансового результату та прибутку підприємств. Така проблема є менш значною, коли під поняттям фінансового результату розуміють прибуток за умов прибуткового ведення господарської діяльності суб'єкта господарювання. Проте, коли поняття прибуток вважають ширшим за своїм змістом, ніж категорію фінансових результатів – такі факти викликають сумніви на предмет їх достовірності та відповідності науковим теоріям та методичним положенням бухгалтерського обліку.

Категорія фінансового результату є ширшим поняттям порівняно із категорією прибутку, оскільки, показник прибутку є однією із двох форм (прибуток чи збиток) відображення фінансового результату господарської діяльності підприємства. Фінансовий результат характеризує якісні та кількісні показники результативності господарської діяльності підприємства, а прибуток - позитивне (додатне) значення фінансового результату, що свідчить про високу результативність господарської діяльності та ефективне використання капіталу. Негативне (від'ємне) значення категорії фінансового результату відображається у показнику збитку, який свідчить про низький рівень або відсутність результативності господарської діяльності, неефективне управління ресурсним, виробничим та економічним потенціалами підприємства, невміле використання наявного капіталу, низьку якість роботи менеджменту підприємства тощо.

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 3 — *Звіт про фінансові результати*” величина фінансового результату будь-якого виду господарської діяльності підприємства (операційної, фінансової, інвестиційної, звичайної, надзвичайної) визначається як різниця між сумою доходів та пов'язаних з нею величиною понесених витрат відповідного виду діяльності

підприємства [4]. Тобто фінансовий результат розраховують, як різницю доходів та витрат усіх видів діяльності підприємства, зменшену на суму нарахованих податків на прибуток.

Ще одним показником, що виражає економічну результативність функціонування підприємства, є зміна обсягу власного капіталу, що утворилася в процесі господарської діяльності підприємства. Певні зміни в обсязі власного капіталу можуть відбуватись внаслідок проведення на підприємстві певних господарських операцій (безкоштовного отримання основних засобів, дооцінки необоротних активів тощо), але вони не будуть мати відношення до величини фінансового результату, яку визначають як різницю між доходами і витратами, а лише доповнювати цей економічний результат.

Попри вищесказане, розглядаючи економічну сутність власного капіталу, потрібно відмітити найважливіші характеристики капіталу, які полягають у тому, що він виступає основним чинником виробництва, характеризує фінансові ресурси підприємства, які приносять прибуток, використовується як головне джерело формування добробуту його власників, є головним вимірником ринкової вартості підприємства. Його динаміка є важливим показником ефективності господарської діяльності [5].

На величину і структуру економічних результатів значним чином впливають облікові моделі, які використовують на підприємстві. Наприклад, застосування в обліку одного і того ж суб'єкта господарювання положень різних балансових теорій (статичної, динамічної та органічної) призведе до різного відображення у фінансовій звітності, зокрема, балансі економічних результатів функціонування такого суб'єкта.

Величина фінансового результату, є базисом, який забезпечує не тільки життєздатність суб'єкта господарювання, а й відображає рівень результативності, прибутковості господарської діяльності, можливості кількісного зростання основних економічних показників та характеризує потенціал стійкого розвитку підприємства [3].

Отже, економічні результати відображають мету підприємницької діяльності, її дохідність, і є вирішальними для підприємства. Окрім його керівництва і колективу вони цікавлять вкладників капіталу, кредиторів, державні органи, фондові біржі тощо. Прибуток є основним фінансовим джерелом розвитку підприємства, науково-технічного удосконалення його матеріальної бази і продукції, всіх форм інвестування. Він служить джерелом сплати податків. Але фінансовий результат являє собою складну економічну категорію, що потребує більш поглибленого вивчення сутності, ролі, особливостей формування, розподілу, використання фінансових результатів та їх впливу на господарську діяльність підприємства, тому потребують подальших глибоких досліджень.

1. Бабицька О.О. *Економічний зміст фінансових результатів сільськогосподарських підприємств* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vsna/ekon/2010_5_1/Babicka.pdf; 2. Лайко П.А., Фінанси АПК: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Лайко П.А., Ляшенко Ю.І.-К.: ДІА, 2000. - 225 с.; 3. Скалюк Р.В. *Сутність та значення фінансових результатів в системі розвитку господарської діяльності промислових підприємств* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/npkntu_e/2010_18_1/stat_18_1/21.pdf; 4. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 3 — *Звіт про фінансові результати*: Наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. N 87; 5. Варичева Р.В. *Поняття власного капіталу* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2011_2_1/8.pdf.